

ДОСВІД УКРАЇНОМОВНОЇ АДАПТАЦІЇ ОСОБИСТИСНОГО ОПИТУВАЛЬНИКА HEXACO M. C. ASHTON & K. LEE

Карпенко Зіновія

Національний університет «Львівська політехніка»,
м. Львів, Україна

Zinoviiia.S.Karpenko@lpnu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0747-2591>

Климпуш Арсен

Український католицький університет,
м. Львів, Україна

klympush.nz@ucu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3977-8077>

Мета полягала в отриманні задовільних психометричних характеристик україномовної версії опитувальника HEXACO.

Методи. До творення україномовної версії методики було залучено чотири психологи-білінгви, які здійснили прямий і зворотний переклад англomовного оригіналу й ухвалили її погоджений варіант. Для перевірки валідності україномовної версії опитувальника HEXACO у складі факторів «Чесність, скромність» (Н), «Емоційність» (Е), «Екстраверсія» (Х), «Доброзичливість» (А), «Свідомість, сумлінність» (С), «Відкритість досвіду» (О) відібрано окремі шкали опитувальників: OCEAN R. McCrae, P. Costa в адаптації І. Барко, А. Кирієнко, В. Барко; характерологічних тенденцій Т. Лірі в адаптації Л. Собчик; невротизації особистості KON-2006 J. Aleksandrowicz, K. Klasa, J. Sobański, D. Stolarska в адаптації О. Орлова та І. Лобанова.

Результати. У дослідженні взяло участь 437 осіб віком від 18 до 67 років (79% жінок і 21% чоловіків). Перевірка ретестової валідності проводилося із залученням 74 осіб. Психометричні показники адаптації опитувальника HEXACO здобуто внаслідок: 1) оцінки показників релевантних шкал інших методик факторам HEXACO на предмет відповідності їх нормальному розподілу за допомогою тесту Шапіро-Вілکا; 2) з'ясування внутрішньої узгодженості шкал україномовної версії опитувальника за допомогою коефіцієнтів Альфа-Кронбаха й Омега МакДональда; 3) перевірки ретестової надійності опитувальника з використанням критерію Вілкоксона; 4) визначення конвергентної валідності україномовної версії опитувальника HEXACO шляхом кореляційного аналізу показників цього та відповідних шкал інших

опитувальників; 5) встановлення еквівалентності факторної структури україномовного варіанту опитувальника HEXACO оригіналу; 6) визначення дискримінантності шкал опитувальника. Результати дослідження припускають виокремлення субшкали «Толерантність» у складі фактору «Чесність-Смиренність», уточнення статусу конструкту «Справедливість» як конгломерату рис доброзичливості і скромності під впливом етнокультурних особливостей вибірки.

Висновки. Встановлено, що шкали україномовної версії опитувальника HEXACO мають статистично значущі показники внутрішньої узгодженості, конструктної та дискримінантної валідності, ретестової надійності й адекватно відтворюють факторну структуру оригіналу.

Ключові слова: шестифакторний особистісний опитувальник HEXACO, валідність, надійність тесту, структурно-факторна еквівалентність, етнокультурна специфіка вибірки.

Zinoviia Karpenko & Arsen Klympush. Experience of ukrainian-language adaptation of the HEXACO personality inventory by M. C. Ashton & K. Lee.

Purpose was to obtain satisfactory psychometric characteristics of the Ukrainian-language version of the HEXACO personality inventory.

Methods. Four bilingual psychologists were involved in creating the Ukrainian-language version of the methodology. They performed direct and back translation of the English original and approved its agreed-upon version. To verify the validity of the Ukrainian-language version of the HEXACO inventory within the factors of Honesty-Humility (H), Emotionality (E), Extraversion (X), Agreeableness (A), Conscientiousness (C), and Openness to Experience (O), individual scales from the following questionnaires were selected: OCEAN by R. McCrae, P. Costa adapted by I. Barko, A. Kyriienko, V. Barko; characterological tendencies by T. Leary adapted by L. Sobchuk; and personality neuroticism KON-2006 by J. Aleksandrowicz, K. Klasa, J. Sobański, D. Stolarska adapted by O. Orlov and I. Lobanov.

Results. The study involved 437 individuals aged 18 to 67 years (79% women and 21% men). Retest validity was checked with the involvement of 74 individuals. Psychometric indicators of the HEXACO inventory adaptation were obtained by: 1) evaluating the indicators of relevant scales of other methods against HEXACO factors for compliance with their normal distribution using the Shapiro-Wilk test; 2) determining the internal consistency of the Ukrainian-language version's scales using Cronbach's Alpha and McDonald's Omega coefficients; 3) checking the retest reliability of the questionnaire using the Wilcoxon criterion; 4) determining the convergent validity of the Ukrainian-language version of the HEXACO inventory through correlational analysis of the indicators of this and corresponding scales of other questionnaires; 5) establishing the equivalence of the factor structure of the Ukrainian-language version of the HEXACO inventory to the original; 6) determining the discriminability of the inventory's scales. The study results suggest the isolation of a "Tolerance" subscale within the "Honesty-Humility" factor and a

clarification of the status of the "Fairness" construct as a conglomerate of agreeableness and humility traits under the influence of the sample's ethnocultural characteristics.

Conclusions. It was found that the scales of the Ukrainian-language version of the HEXACO inventory have statistically significant indicators of internal consistency, construct and discriminant validity, retest reliability, and adequately reproduce the original factor structure.

Keywords: HEXACO six-factor personality inventory, validity, test reliability, structural-factor equivalence, ethnocultural specificity of the sample.

Вступ. Давня психологічна дилема: що чинить вирішальний вплив на поведінку людини – її усталені схильності (риси характеру) чи мінливі ситуативні обставини – ніколи не втрачали своєї актуальності. Попри зростаючу турбулентність суспільно-політичного життя, інформаційно-цифрову революцію, що докорінно змінює технологічний етос сучасності, потреба у знаходженні точки опертя в структурі особистості лиш загострюється.

У зв'язку з цим новий поштовх до розвитку отримує диспозиційний напрям у психології особистості. Засадничою ідеєю цих учених було переконання в тому, що люди демонструють певну стабільність у своїх думках, емоціях та вчинках упродовж всього життя, незалежно від тих обставин і подій, які трапляються на їх життєвому шляху. Запорукою такої стабільності та прогнозованості поведінки, що з неї випливає, слугують диспозиції або риси – узагальнені схильності особистості діяти певним чином у відповідній типовій ситуації. G. Allport вважав, що риси сприяють узгодженій поведінці, роблячи різні стимули функціонально еквівалентними та уніфікуючи адаптивні та експресивні дії (Allport, 1961).

Розвиток диспозиційного напрямку в психології особистості відбувався переважно в номотетичному руслі, що передбачало застосування статистичних методів у знаходженні ключових характеристик особистості, які є універсальними для всіх людей. І якщо дослідження G. Allport та H. Odbert, проведене в 1936 році, виявило майже 18 000 англійських термінів, пов'язаних з описом особистості, то вже R. Cattell за допомогою факторного аналізу виділив спершу 12 фундаментальних особистісних рис, а згодом зупинився на 16-ти, створивши опитувальник «16PF Questionnaire» (Cattell, 1983).

Найвидатнішим досягненням у царині диспозиційних теорій особистості стала «Велика п'ятірка» (OCEAN), що з'явилася в 1980-х роках у результаті спроб відтворити факторну структуру, яку запропонував Р. Cattell. «Велика п'ятірка» являє собою консолідовану спробу експериментального і статистичного підтвердження фундаментальної лексичної гіпотези про відображення у нашій мові основоположних особистісних рис, які інтегрують численні індивідуальні варіації та дають змогу людям діяти прогнозовано у звичних для них значущих контекстах соціальної дійсності. Так, було виокремлено відкритість досвіду (O), що вимірює активний пошук нового і визнання його самостійної цінності, терпимість до чужого, незвичайного і дослідницький інтерес до нього; свідомість чи сумлінність (C), яка вимірює ступінь організованості, наполегливості, ретельності і мотивованості індивіда в цілеспрямованій поведінці; екстраверсію (E), що вимірює широту й інтенсивність міжособистісних взаємодій, рівень активності, потребу в зовнішній стимуляції, здатність радіти життю; доброзичливість/дружелюбність (A), яка вимірює якість ставлення людини до інших людей на всьому континуумі від співчуття до ворожості у думках, почуттях і діях; нейротизм (N), що вимірює пристосованість або емоційну нестабільність.

Пролонгація роботи над комплексом рис, які найбільш повно описують особистість, привела до того, що в кінці 90-х років минулого століття М. С. Ashton і К. Lee. запропонували шестифакторну структуру особистісних диспозицій (HEXACO), додавши до Великої п'ятірки фактор «Чесність, скромність», а також «смиренність» (H). Виокремлений симптомокомплекс має схожість з фактором «Доброзичливість» із Великої п'ятірки, але не зводиться до нього, оскільки його варіативність визначається наявністю (або відсутністю) не лише кооперативності, але і схильності до маніпулятивної поведінки і зневажливого ставлення до навколишніх, ворожості. Водночас нейротизм був замінений емоційністю (E), що маркує тривожність, боязкість, надмірну чутливість, сентиментальність, вразливість на противагу сміливості, незалежності, впевненості, стабільності, витривалості. При цьому було виключено характеристики агресивності, нервозності (Lee & Ashton, 2004; Ashton & Lee, 2007). Останні було віднесено до фактору доброзичливості як його антиподу, разом із холеричністю,

гарячкуватістю, сварливістю, впертістю. Відтак доброзичливість стала описуватися як приємність, лагідність, поблажливість, м'якість, терплячість, миролюбність і толерантність.

Фактор «Чесність-Скромність-Смирення» охоплює 4 субшкали/фасети: «Щирість» – оцінює схильність людини до автентичності в міжособистісній взаємодії; «Справедливість» – схильність уникати обману та нечесності (особи з низькими показниками можуть вдаватися до обману або крадіжки заради особистої вигоди, тоді як особи з високими показниками не схильні експлуатувати інших); «Уникнення жадібності» – схильність цуратися надмірного багатства, розкоші та підкреслення соціального статусу; «Скромність» – схильність людини бути поміркованою, невибагливою, без претензій на привілеї (Ashton, Lee & de Vries 2014; Thielmann I. et al., 2021).

Назагал, екстраверсія, свідомість/сумлінність та відкритість новому є спільними особистісними вимірами моделей OCEAN та HEXACO, проте інші виміри демонструють значні концептуальні відмінності. Це означає, що результати досліджень нейротизму та доброзичливості в моделі OCEAN, не можуть бути безпосередньо екстрапольовані на емоційність, поступливість та чесність-скромність HEXACO і навпаки. Отже, було б неправильно, об'єднувати результати досліджень за цими моделями без розбору (Thielmann I. et al., 2021: 55).

Попри зазначене С. DeYoung погоджується з Ashton, I. Thielmann та іншими щодо значущості HEXACO як кращого за модель OCEAN рішення у контексті відтворюваності в інших мовах (De Young, 2010), що видається особливо значущим у контексті адаптації першого з них на українській вибірці та українською мовою, що, на відміну від англійської, вважається переважно синтетичною, а не аналітичною (Gilbert & Mikulyte, 2020). Про переваги використання HEXACO свідчать зокрема дослідження, які показують, що HEXACO краще прогнозує психологічний добробут, ніж модель OCEAN (Zell & Lesick, 2021). Дослідження підтвердили, що HEXACO може краще прогнозувати психопатичні риси, ніж OCEAN завдяки включенню фактора «Чесність-скромність» (Gaughan, Miller & Lynam, 2012; Roters & Book, 2023). HEXACO також більш придатна для прогнозування політичної ідеології та соціальних установок (Chirumbolo & Leone, 2010). З'ясовано також,

що HEXACO краще прогнозує міжособистісну взаємодію та емпатію, ніж OCEAN (Romero, Villar & López-Romero, 2015).

Гіпотеза: шкали україномовної версії HEXACO мають статистично значущі показники внутрішньої узгодженості, конструктивної та дискримінантної валідності, психометричної надійності та адекватно відтворює змістову структуру оригінальної версії опитувальника, отже, володіє задовільною факторною валідністю.

Мета: здійснити україномовну адаптацію шестифакторного опитувальника особистості (HEXACO) М. С. Ashton і К. Lee на репрезентативній вибірці та презентувати його психометричні характеристики; ініціювати дискусію щодо культурно специфічних детермінант розуміння і тлумачення окремих особистісних рис.

Методи та процедура дослідження

Переклад методики з англійської мови на українську відбувався за участі 4-х кваліфікованих фахівців у галузі психології і високим рівнем білінгвальної компетентності з дотриманням міжнародних стандартів щодо крос-культурної адаптації психологічних інструментів (Вельдбрехт, 2024). Спершу було проведено незалежні переклади, після чого обговорено отримані варіанти, а відтак у результаті консенсусу сформовано остаточний варіант опитувальника, який піддали зворотному перекладу для встановлення релевантності змісту оригіналу.

Учасники. Вибірка досліджуваних складалася з 437 респондентів – осіб віком від 18 до 67 років, 92 особи чоловічої та 345 осіб жіночої статей відповідно. Розподіл вибірки за критерієм віку становив: 16,02% – особи до 20-ти років, 53,78% – від 20-ти до 39-ти років, 13,04% – від 30-ти до 40-ка років, 9,38% – від 40-ка до 50-ти років, 5,03% – від 50-ти до 60-ти років, 2,75% – від 60- до 70-ти років. У дослідженні взяло участь 78,95% жінок ($M = 26,6$ років; $Me = 22$ роки; $Mo = 20$ років; $SD = 10,2$ роки) і 21,05% ($M = 35,2$ роки; $Me = 33$ роки; $Mo = 21$ років; $SD = 13,6$ років) чоловіків.

Процедура. Перед збором даних за допомогою онлайн-платформи для опитувань Google Forms від учасників було отримано онлайн-інформовану згоду. Пошук респондентів відбувався головню в соціальних мережах. Перший етап збору даних тривав з 19 березня по 15 квітня 2024 року; другий етап опитування з метою перевірки

ретестової валідності проводилося через 30 днів у квітні-травні 2024 року із залученням 74 осіб.

Інструменти та змінні. Обраний для україномовної адаптації шестифакторний опитувальник особистості (HEXACO) складається з 6-ти шкал – генеральних рис особистості, що яскраво проявляються в багатьох культурах. Цим аргументом підсилюється доцільність перевірки самої можливості відтворення результатів застосування опитувальника в межах української вибірки. Опитувальник складається з 60-ти питань, які репрезентують 6 рис: «Чесність, скромність» (Н), «Емоційність» (Е), «Екстраверсія» (Х), «Доброзичливість» (А), «Свідомість, сумлінність» (С), «Відкритість досвіду» (О). Учасники оцінювали ступінь своєї згоди із відповідними твердженнями, використовуючи шкалу: 5 – цілком погоджуюся; 4 – погоджуюся; 3 – нейтрально (і «погоджуюся», і «не погоджуюся»); 2 – не погоджуюся; 1 – абсолютно не погоджуюся (Lee & Ashton, 2016).

Для перевірки конструктивної валідності HEXACO було відібрано окремі шкали з низки опитувальників (табл. 1).

Таблиця 1

Шкали HEXACO та релевантні їм шкали інших опитувальників

Шкали HEXACO	Шкали інших опитувальників
Чесність-смиренність	Опитувальник характерологічних тенденцій (шкала «Покірний-Сором'язливий»); Опитувальник «Велика п'ятірка» (шкала «Нейротизм»)
Емоційність	Опитувальник KON-2006 (шкала «Екзальтація»)
Екстраверсія	Опитувальник «Велика п'ятірка» (шкала «Екстраверсія»)
Доброзичливість	Опитувальник KON-2006 (Шкала «Імпульсивність»)
Сумлінність	Опитувальник «Велика п'ятірка» (Шкала «Сумлінність»)
Відкритість новому	Опитувальник «Велика п'ятірка» (Шкала «Відкритість новому»)

Опитувальник OCEAN R. McCrae, P. Costa в адаптації І. Барко, А. Кирієнко, В. Барко (2018) включає в себе 44 питання з варіантами відповіді від 1 (риса відсутня або дуже слабо виражена) до 5 (риса

виражена дуже яскраво). НЕХАСО містить у собі три фактори, що, за свідченнями самих авторів опитувальника, є дуже подібними до тих, які представлені у «Великій п'ятірці», йдеться про екстраверсію, нейротизм, сумлінність та відкритість новому.

Опитувальник характерологічних тенденцій Т. Лірі в адаптації Л. Собчик. Оригінальна назва, за Л. Лірі, – опитувальник інтерперсональної взаємодії (Interpersonal Check List, скорочено ICL. Після останньої адаптації методики Л. Собчик в 2003 р. вона отримала назву «Діагностика міжособистісних стосунків» (ДМС), що водночас вимірює силу прояву характерологічних тенденцій. При цьому шкалі «Чесність-скромність» у НЕХАСО посталено у відповідність октант «Покірний-Сором'язливий» із методики Т. Лірі. Таким чином із 128 питань опитувальника Т. Лірі було використано 16. При цьому мінімальним значенням тенденції є 0, максимальним – 16. За Т. Лірі, характерологічні тенденції мають три ступені вираженості: 1 – 5 балів – адаптивний варіантом прояву риси, 6 – 10 балів – проміжний варіант, більше 10 балів – риса характеру свідчить про соціальну дезадаптацію (Зликов, Лукомська, Федан, 2016).

Опитувальник невротизації особистості KON-2006 J. Aleksandrowicz, K. Klasa, J. Sobański, D. Stolarska в адаптації О. Орлова та І. Лобанова (2016). Було використано шкалу «Екзальтація» (13 питань із KON-2006), що визначає тенденцію сприймати себе як особу дуже вразливу, тонку, емоційну, схильну до частих змін настрою і водночас таку, що потребує підтримки і була призначена для перевірки конструктної валідності шкали «Емоційність» із НЕХАСО, а також шкалу «Імпульсивність» (17 питань із KON-2006), що визначали тенденцію сприймати себе як особу запальну, сварливу, дратівливу, агресивну, нестерпиму до свого оточення при збереженні критичного ставлення до себе) для зіставлення з протилежним полюсом шкали «Доброзичливість» НЕХАСО. Для обох шкал на кожне твердження можна дати лише одну відповідь: «так» або «ні». Результати діагностики диференціювалися залежно від статі досліджуваних.

Статистичний аналіз. Почергове знаходження тих чи тих психометричних показників адаптації опитувальника НЕХАСО передбачало виконання кількох математико-статистичних процедур: 1) оцінку відповідності показників усіх використаних шкал нормальному розподілу за допомогою тесту Шапіро-Вілка;

2) з'ясування внутрішньої узгодженості шкал україномовної версії опитувальника НЕХАСО за допомогою коефіцієнтів Альфа-Кронбаха й Омега МакДональда; 3) перевірку ретестової надійності опитувальника шляхом порівняльного аналізу з використанням критерію Вілкоксона для двох вимірів з інтервалом у 4 тижні; 4) визначення конструктивної валідності україномовної версії опитувальника НЕХАСО шляхом кореляційного аналізу (за Спірменом) даних за цим та шкалами інших опитувальників, які вимірюють близькі за змістом теоретичні конструкти; 5) встановлення відповідності факторної структури україномовного варіанту опитувальника НЕХАСО оригіналу шляхом застосування факторного аналізу методом головних компонент. Статистичний аналіз емпіричних даних виконувався у програмах Microsoft Excel та Jamovi 2.4.14 (R Core Team, 2024; Revelle, 2024).

Результати

Перший діагностичний зріз. 1. Наводимо основні описові характеристики (середнє арифметичне і стандартне відхилення) емпіричних даних, отриманих за шкалами використаних опитувальників, а також значення p , що є фінальним результатом оцінки цих даних на їх відповідність нормальному розподілу за допомогою теста Шапіро-Вілка.

В результаті застосування методики OCEAN було отримано такі основні статистики за шкалами: «Відкритість новому» або $O_O - M = 35.3$, $SD = 5.9$, $p < ,001$; «Сумлінність» або $O_C - M = 30.1$, $SD = 6.46$, $p < ,001$; «Екстраверсія» або $O_E - M = 25.2$, $SD = 5.79$, $p = ,092$; «Поступливість» або $O_A - M = 31.2$, $SD = 4.52$, $p < ,001$; «Нейротизм» або $O_N - M = 25.2$, $SD = 6.73$, $p < ,001$.

Опитування за шкалою «Покірний-Сором'язливий» тесту Т. Лірі дало такі результати: низькі значення зафіксовано в 20,82% осіб, середні – в 46,68%, високі – в 32,49%; основні статистичні характеристики: $M = 8.75$, $SD = 3.49$, $p < ,00$.

За шкалою «Екзальтація» опитувальника невротизації особистості KON-2006 отримано низькі значення в 43,02% осіб, середні – в 50,34% та високі – в 6,64%; основні статистики: $M = 7.04$, $SD = 3.40$, $p < ,001$. За шкалою «Імпульсивність» того ж опитувальника отримано низькі значення в 64,30% осіб, середні – в 25,86% та високі – в 9,84%; основні статистики: $M = 5.83$, $SD = 3.76$, $p < ,001$.

Нарешті за шкалами методики НЕХАСО отримано такі статистичні характеристики: «Чесність-Смиренність» або $H_H - M = 33.2$, $SD = 6.40$, $p = .194$; «Емоційність» або $H_E - M = 32.5$, $SD = 6.47$, $p = .018$; «Екстраверсія» або $H_X - M = 29.4$, $SD = 6.93$, $p = .003$; «Доброзичливість» або $H_A - M = 30.8$, $SD = 5.43$, $p = .006$; «Сумлінність» або $H_C - M = 33.7$, $SD = 5.78$, $p < .001$; «Відкритість новому» або $H_O - M = 36.2$, $SD = 5.41$, $p = .004$.

Завдяки використанню критерія Шапіро-Вілка було встановлено, що не всі розподіли шкал НЕХАСО є нормальними, а також не всі показники, отримані за шкалами інших опитувальників, мають нормальний розподіл, тобто не є такими, що задовільняють вимогу $p > .05$. Зокрема, для шкал «Покірний-сором'язливий» (L_H), «Екзальтація» (K_E) та «Імпульсивність» (K_I), «Відкритість новому» (O_O), «Сумлінність» (O_C), «Поступливість» (O_A), «Нейротизм» (O_N), «Емоційність» (H_E), «Екстраверсія» (H_X), «Доброзичливість» (H_A), «Сумлінність» (H_C), «Відкритість новому» (H_O) характерним є ненормальний розподіл. І лише для показників шкал «Чесність-Смиренність» (H_H) та «Екстраверсія» (O_E) притаманний нормальний розподіл. Враховуючи неузгодженість розподілів даних за шкалами, було здійснено подальші кроки з адаптації опитувальника НЕХАСО з використанням непараметричних критеріїв статистичного аналізу.

2. Результати перевірки внутрішньої узгодженості тверджень різних шкал опитувальника НЕХАСО, виміряних за допомогою коефіцієнта Альфа-Кронбаха та Омега-Макдональда, є задовільними і представлені у табл. 2.

Таблиця 2

Показники внутрішньої узгодженості тверджень україномовної версії опитувальника НЕХАСО

Шкали	Cronbach's α	McDonald's ω
Чесність-смиренність	0.753	0.753
Емоційність	0.782	0.785
Екстраверсія	0.832	0.836
Доброзичливість	0.703	0.705
Сумлінність	0.758	0.765
Відкритість новому	0.707	0.711

Другий діагностичний зріз. 3. Перевірка ретестової надійності опитувальника НЕХАСО відбувалася із залученням вибірки з 74 осіб, що вважається прийнятним обсягом для виконання такого роду

завдань (Bujiang, Omar, Foo & Hon, 2024) шляхом порівняльного аналізу з використанням критерію Вілкоксона для двох вимірів з інтервалом у 4 тижні (табл. 3).

Таблиця 3

Результати перевірки ретестової надійності української версії опитувальника НЕХАСО згідно з критерієм Вілкоксона (n = 74)

Шкала	Рівень значущості (p-level)
Чесність-смиренність	$p < .001^*$
Емоційність	$p = .301$
Екстраверсія	$p = .762$
Доброзичливість	$p < .001^*$
Сумлінність	$p = .845$
Відкритість новому	$p = .845$

Результати порівняльного аналізу відображають відсутність статистично значущих відмінностей між показниками більшості факторів. Проте показники шкал «Доброзичливість» та «Чесність-смиренність» демонструють разючі відмінності між першим та другим зрізами. Спостерігається суттєве зниження при повторному вимірюванні показників за шкалою «Чесність-Смиренність» та підвищення за шкалою «Доброзичливість». Ці відмінності вказують на флуктуаційний, нестабільний характер особистісних рис, вимірюваних цими шкалами та, ймовірно, їхню залежність від конкретних контекстів чи ситуацій.

Отже, в цілому показники шкал української версії опитувальника НЕХАСО виявилися стійкими в часі, а відтак 4 шкали продемонстрували задовільну ретестову надійність, за винятком шкал «Чесність-Смиренність» та «Доброзичливість», що потребує подальшого дослідження.

4. Визначення конвергентної валідності як різновиду конструктної валідності української версії опитувальника НЕХАСО відбувалося шляхом кореляційного аналізу (за Спірменом) даних за цією методикою та шкалами інших опитувальників, які вимірюють близькі за змістом теоретичні конструкти.

Отримані негативні кореляції конструкту «Чесність-Смиренність» свідчать про те, що він не є пов'язаним з нейротизмом, екзальтацією та імпульсивністю, тоді як існує позитивна кореляція з конструктом «Сумлінність», що відтворює результати австралійських дослідників, проте зв'язок із доброзичливістю не підтверджується

(Dunlop, Bharadwaj & Parker, 2021), що потребує подальших досліджень.

Конструкт «Емоційність» позитивно корелює з поступливістю, нейротизмом, імпульсивністю, покірністю-сором'язливістю та негативно – з відкритістю новому і чесністю-смирненністю, що загалом відповідає його змісту.

Шкала екстраверсії позитивно корелює зі шкалами відкритості новому, сумлінності, поступливості, з такою ж шкалою за методикою OCEAN та негативно – зі шкалами нейротизму, імпульсивності, екзальтації, покірності-смирненності й емоційності. Назагал можна констатувати, що конструкт «Екстраверсія» відтворюється доволі точно.

Конструкт «Доброзичливість» позитивно корелює з поступливістю, покірністю-сором'язливістю, чесністю-смирненністю. Негативні кореляції зафіксовано з екстраверсією, нейротизмом, імпульсивністю, екзальтацією. Наведені кореляції свідчать про те, що конструкт «Доброзичливість» відтворює характерні негативні зв'язки, зокрема, з імпульсивністю, що включає в себе також і агресивність. Остання відома тим, що є протилежністю доброзичливості.

Шкала сумлінності утворює позитивні зв'язки з відкритістю новому, екстраверсією, поступливістю, екстраверсією, чесністю-смирненністю та однойменною рисою з методики OCEAN, а також негативні зв'язки з нейротизмом, імпульсивністю, екзальтацією, емоційністю та покірністю-сором'язливістю. Встановлені кореляції свідчать про те, що конструкт «Сумлінність» вдало відтворюється, зокрема, через негативний зв'язок з імпульсивністю, що також є протилежністю сумлінності в сенсі організованості, дисциплінованості тощо.

Шкала «Відкритість новому» позитивно пов'язана з екстраверсією, однойменною рисою з методики OCEAN і негативно – з покірністю-сором'язливістю, що підтверджує її добру відтворюваність.

5. Встановлення відповідності факторної структури україномовного варіанту опитувальника HEXACO оригіналу відбувалося шляхом застосування факторного аналізу методом головних компонент. Виявлено, що загалом структура 6-факторної моделі опитувальника була успішно відтворена. Ці шість факторів

пояснюють 24.5% (для екстраверсії) та 47.9% (для екстраверсії та емоційності) загальної дисперсії, що є задовільним результатом. Проте не всі фактори повністю співпадають зі шкалами оригінального варіанту HEXACO (про це далі, табл. 5). Відповідність шкалам в оригінальній версії HEXACO фіксується у чотирьох факторах: «Екстраверсія», «Сумлінність», «Емоційність» та «Відкритість новому». Проте в останньому факторі не вдалося досягнути достатньої значущості для питання 7, де кореляція з фактором становить 0,299). Більш складною є ситуація зі спорідненістю двох факторів – Доброзичливості та Чесності-Смиренності, що проявилось в переплетенні частини питань і збільшенні питань на фактор Чесності-Смиренності (13 питань).

6. Додаткова перевірка структурної валідності україномовної версії HEXACO, здійснена за допомогою конфірматорного (підтверджувального) факторного аналізу (CFA) для кожної з шести особистісних рис, що підтверджує загальну прийнятність моделі. Аналіз проводився у середовищі AMOS 23 з оцінюванням за чотирма основними показниками: χ^2/df , RMSEA, а також порівняльними індексами CFI та TLI (табл. 4). Відкритість новому, Емоційність та Чесність-смиренність відповідають критеріям якісної моделі ($\chi^2/df < 3$; $RMSEA \leq .06$; $CFI/TLI \geq .90$). Ці шкали можна застосовувати без змін. Придатною також є шкала доброзичливості. Можливе незначне доопрацювання моделі сумлінності та екстраверсії. Варто переглянути слабкі питання та перевірити крос-навантаження. Загалом україномовна версія HEXACO демонструє задовільну структурну валідність і придатність для практичного використання. Для широкого використання потрібно доопрацювання шкал сумлінності та екстраверсії.

Таблиця 4

**Основні індекси конфірматорного факторного аналізу (CFA) для рис
HEXACO**

Риси	χ^2/df	RMSEA	CFI	TLI
Чесність-смиренність	2.38	0.56	0.960	0.938
Емоційність	2.56	0.60	0.947	0.917
Екстраверсія	4.14	0.85	0.935	0.899
Доброзичливість	3.61	3.61	0.911	0.911
Сумлінність	2.63	0.61	0.922	0.878
Відкритість новому	2.26	0.54	0.937	0.902

7. Коефіцієнти дискримінативності Ferguson's δ для усіх шести субшкал засвідчують високий рівень розрізняювальної здатності інструмента: Чесність-смиренність – $\delta = 0.961$ ($\sum f^2 = 7821$), Емоційність – $\delta = 0.967$ ($\sum f^2 = 6723$), Екстраверсія – $\delta = 0.973$ ($\sum f^2 = 5614$), Доброзичливість – $\delta = 1.000$ ($\sum f^2 = 435$), Сумлінність – $\delta = 0.969$ ($\sum f^2 = 6398$), Відкритість новому – $\delta = 0.963$ ($\sum f^2 = 7407$); отримані значення перевищують загальноприйнятий поріг 0.90, що свідчить про добру дискримінативну валідність шкал.

Обговорення результатів. Факторний аналіз підтвердив відтворюваність шести факторів НЕХАСО в українській вибірці. Зокрема, було виявлено високу еквівалентність факторів «Сумлінність», «Екстраверсія», «Емоційність» та «Відкритість новому» оригінальному опитувальнику. Це свідчить про те, що основні риси особистості, вимірювані НЕХАСО, можуть бути адекватно оцінені в українському контексті. Проте деякі неузгодженості щодо шкал «Доброзичливість» та «Чесність-Смиренність», які виявилися спорідненими між собою, вказують на необхідність подальшого уточнення чинників, які могли вплинути на такий результат.

Цікавим видається те, що питання, котрі увійшли до фактору «Чесність-Смиренність», містять такі конотації: незлопам'ятність, здатність пробачати, гнучкість у спілкуванні, афективна стриманість, толерантність (табл. 5).

Таблиця 5

Твердження фактору «Чесність-Смиренність» (субшкала «Толерантність»)

Твердження	Чесність-Смиренність
3	Я рідко тримаю <i>зло</i> , навіть на людей, які мене сильно <i>образили</i>
27	Моє ставлення до людей, які зі мною <i>погано</i> поводитися, – « <i>пробач і забудь</i> »
39	Зазвичай я досить <i>гнучкий</i> (гнучка) у своїх судженнях, якщо люди зі мною <i>не погоджуються</i>
45	Більшість людей легше <i>розізнати</i> , ніж мене
51	Навіть коли люди роблять багато <i>помилки</i> , я рідко кажу щось <i>негативне</i>

Наведені характеристики можна узагальнити, ввівши субшкалу під назвою «Толерантність». Імовірно, культурною особливістю українського розуміння Чесності-Смиренності є вилучення смиренності як спорідненої з чесністю конотації та доповнення її аспектами, що стосуються толерантності.

Важливим видається те, що у фактор доброзичливості виділилися питання, що стосувалися субшкали «Скромність» (modesty) в оригіналі. Тобто, субшкала повністю перейшла в межі фактору доброзичливості, що вказує на значущі етнокультурні відмінності розуміння доброзичливості українцями (табл. 6).

Таблиця 6

**Додаткові питання фактору «Доброзичливість» із субшкали
«Скромність»**

Номери	Твердження
24	Я вважаю, що маю право на більшу <i>повагу</i> , ніж звичайна людина
48	Я хочу, щоб люди знали, що я важлива особа з високим <i>статусом</i>

Те, що в українській культурі скромність розглядається як невід’ємний атрибут доброзичливості, може бути пов’язано з колективістичною спадщиною радянського минулого з його нівелюванням особистісного начала, або зі ще глибшими чинниками архетипного характеру на відміну від індивідуалістичних західних суспільств (Васютинський, 2016). З іншого боку, такий зв’язок можна трактувати як прояв схильності українців до рівноправного діалогу, що виключає зверхність, пиху, чванство, та є ознакою рівноправного, демократичного стилю спілкування. В такому контексті прояв доброзичливості з позиції сили і переваги неможлива. Поєднання доброзичливості зі скромністю, імовірно, можна означити конструктом «Справедливість», однак це потребує додаткових досліджень.

Дослідження інших авторів також демонструють, що культурний контекст може впливати не тільки на сприйняття, але й на рівень вираженості окремих особистісних рис. Наприклад, рівень риси «Чесність-Смиренність» може варіювати в залежності від культури, що вказує на необхідність врахування культурних особливостей при інтерпретації результатів діагностики (Kajonius & Dåderman, 2014).

У перспективі варто було б перевірити, чи можливо виокремити узагальнені супердиспозиції у структурі HEXACO, як це вдалося у нашому дослідженні (Karpenko & Klympush, 2023). Тоді факторний аналіз рис Великої п’ятірки підтвердив існування двополюсного конструкту пластичності (поєднання екстраверсії та відкритості новому) – стабільності (поєднання добросовісності, дружелюбності й емоційної стабільності), що репрезентують комплементарні

диспозиційні предиктори психологічного благополуччя, пов'язані з ціннісно-цільовим трансцендуванням особистості («стабільність»), та її інструментально-операційним оснащенням («пластичність»).

Висновки і перспективи. Спроба україномовної адаптації шестифакторного опитувальника особистісних рис HEXACO, здійснена на репрезентативній вибірці, засвідчує його достатньо високу конструктну й конвергентну валідність, психометричну надійність, структурно-факторну відповідність англomовному оригіналу авторства М. С. Ashton і К. Lee. Додаткових досліджень потребують фактори «Доброзичливість» і «Чесність-Смиренність» з причини змістової контамінації окремих тверджень, що належать різним шкалам, їх переходу в інший фактор, а відтак і можливого культурно специфічного впливу української вибірки на смислове наповнення первинно виділеного фактору. Дослідження породило гіпотезу про можливе виокремлення субшкали «Толерантність» у структурі фактору «Чесність-Смиренність». Потребує також уточнення статус конструкту «Справедливість» як конгломерату рис доброзичливості і скромності. Водночас за екстремальних умов російсько-української війни, під час яких проводилася адаптація опитувальника HEXACO, не можна виключати і фоновий вплив цього чинника на характер відповідей респондентів. Внаслідок зазначених обставин роботу з україномовної адаптації особистісного опитувальника HEXACO варто продовжити після ліквідації воєнного стану з використанням більш точних психометричних процедур, прикладом чого можуть слугувати такі україномовні адаптації, як, приміром, шкали задоволеності базових психологічних потреб В. Олефіра і В. Боснюка (2024) чи шкали оцінки генералізованого тривожного розладу GAD-7 в умовах воєнного стану (Алексіна, Лавриненко, Савченко, Герасименко, 2024).

Література

1. Allport G. Pattern and Groth in Personality. New York: Holt, Rinehart & Winston, 1961. 610 p.
https://ia601408.us.archive.org/30/items/in.ernet.dli.2015.199562/2015.199562.Pattern-And-Growth-In-Personality_text.pdf
2. Allport's Trait-Word List Digitized. Transcribed trait-word list from Allport and Odbert (1936) in easily usable digital form. <https://doi.org/10.17605/OSF.IO/K6RWJ>
3. Ashton M. C., Lee K. Empirical, theoretical, and practical advantages of the HEXACO model of personality structure. *Personality and Social Psychology Review*. 2007. Vol. 11(2). P. 150–166. <https://doi.org/10.1177/1088868306294907>

4. Ashton M. C., Lee K., de Vries R. E. The HEXACO Honesty-Humility, Agreeableness, and Emotionality Factors: A Review of Research and Theory. *Personality and Social Psychology Review*. 2014. Vol. 18(2). P. 139–152. <https://doi.org/10.1177/1088868314523838>
5. Bujang M. A., Omar E. D., Foo D. H. P., Hon Y. K. Sample size determination for conducting a pilot study to assess reliability of a questionnaire. *Restorative dentistry & endodontics*. 2024. Vol. 49(1): e3. <https://doi.org/10.5395/rde.2024.49.e3>
6. Cattell R. B. *Structured personality learning theory*. New York: Praeger, 1983. 466 p. [https://doi.org/10.1002/1520-6696\(198501\)21:1<76::AID-JHBS2300210110>3.0.CO;2-D](https://doi.org/10.1002/1520-6696(198501)21:1<76::AID-JHBS2300210110>3.0.CO;2-D)
7. Chirumbolo A., Leone L. Personality and politics: The role of the HEXACO model of personality in predicting ideology and voting. *Personality and individual differences*. 2010. Vol. 49(1). P. 43–48. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2010.03.004>
8. De Young C. G. Toward a theory of the Big Five. *Psychological Inquiry*. 2010. Vol. 21 (1). P. 26–33. <https://doi.org/10.1080/10478401003648674>
9. Dunlop P. D., Bharadwaj A. A., Parker S. K. Two-year stability and change among the honesty-humility, agreeableness, and conscientiousness scales of the HEXACO100 in an Australian cohort, aged 24-29 years. *Personality and Individual Differences*. 2021. Vol. 172. Article 110601. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110601>
10. Gaughan E. T., Miller J. D., Lynam D. R. Examining the utility of general models of personality in the study of psychopathy: A comparison of the HEXACO-PI-R and NEO PI-R. *Journal of personality disorders*. 2012. Vol. 26(4). P. 513–523. <https://doi.org/10.1521/pedi.2012.26.4.513>
11. Gilbert D., Mikulyte G. An efficient automated data analytics approach to large scale computational comparative linguistics. *ArXiv preprint arxiv:2001.11899*, 2020. 50 p. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2001.11899>
12. Kajonius P. J., Dåderman A. M. Exploring the relationship between honesty-humility, the big five, and liberal values in Swedish students. *Europe's Journal of Psychology*. 2014. Vol. 10(1). P. 104–117. <https://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A735008&dsid=2371>
13. Lee K., Ashton M. C. Psychometric properties of the HEXACO personality inventory. *Multivariate Behavioral Research*. 2004. № 39(2). P. 329–358. https://doi.org/10.1207/s15327906mbr3902_8
14. Lee K., Ashton M. C. Psychometric Properties of the HEXACO-100. *Assessment*. 2016. Vol. 25(5). P. 543–556. <https://doi.org/10.1177/1073191116659134>
15. R Core Team. R: A Language and environment for statistical computing. Version 4.4.3. 2024. 3921 p. <https://cran.r-project.org/doc/manuals/r-release/fullrefman.pdf>
16. Revelle W. Procedures for Psychological, Psychometric, and Personality Research. Version 2.4.12. 2024. 479 p. <https://cran.r-project.org/web/packages/psych/psych.pdf>
17. Romero E., Villar P., López-Romero L. Assessing six factors in Spain: Validation of the HEXACO-100 in relation to the Five Factor Model and other conceptually relevant criteria. *Personality and individual differences*. 2015. Vol. 76. P. 75–81. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.11.056>
18. Roters J., Book A. Using the HEXACO to explain the structure of borderline and psychopathic personality traits. *Personality and mental health*. 2023. 17(4). P. 352–362. <https://doi.org/10.1002/pmh.1584>
19. Thielmann I. et al. On the comparability of basic personality models: meta-analytic correspondence, scope, and orthogonality of the big five and HEXACO dimensions. *European journal of personality*. 2021. P. 870–900. <https://doi.org/10.1177/08902070211026793>

20. Zell E., Lesick T. L. Big five personality traits and performance: a quantitative synthesis of 50+ meta-analyses. *Journal of personality*. 2021. 00. P. 1–15. <https://doi.org/10.1111/jopy.12683>
21. Алексіна Н., Лавриненко Д., Савченко О., Герасименко О. Коротка шкала подолання “Brief COPE-26”: українськомовна адаптація та модифікація для онлайн-діагностики. *Інсайт: психологічні виміри суспільства*. 2024. № 12. С. 191–227. <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2024-12-18>
22. Барко В. І., Кириєнко Л. А., Барко В. В. Адаптація опитувальника Великої п’ятірки для використання психологами Національної поліції України. *Наука і правоохорона*. 2018. № 3(41). С. 229–237. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nip_2018_3_30.
23. Васютинський В. О. Психологічна правда про індивідуалізм і колективізм: монографія. Київ: Міленіум, 2016. 138 с. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/705479/1/VasutMonIng2016.pdf>
24. Вельдбрехт О. Психометрія в Україні. Аналітичний огляд публікацій у фахових журналах. Київ: УМПТ, 2024. 40 с. https://psychometric-society.org.ua/?page_id=33.
25. Зливков В., Лукомська С., Федан О. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях. Київ: Педагогічна думка, 2016. С. 104–112. <https://core.ac.uk/download/pdf/77241343.pdf>
26. Карпенко З. С., Климпуш А. Р. Диспозиційні предиктори психологічного благополуччя майбутніх психологів в умовах воєнного стану. *Інсайт: психологічні виміри суспільства*. 2023. № 9. С. 11–32. <https://doi.org/10.32999/KSU2663-970X/2023-9-2>
27. Олефір В., Боснюк В. Українськомовна адаптація шкали задоволеності базових психологічних потреб. *Інсайт: психологічні виміри суспільства*. 2024. № 12. С. 18–43. <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2024-12-2>
28. Орлов О. В., Лобанов І. Ю. Психологічна діагностика невротизації особистості (український переклад та апробація опитувальника невротичних особистісних рис KON-2006). *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. 2016. Т. 1. № 2. С. 102–113. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/704034/1/kon.pdf>

References

1. Aleksina, N., Lavrynenko, D., Savchenko, O., & Gerasimenko, O. (2024). Brief COPE-26 Coping Scale: Ukrainian-Language Adaptation and Modification for Online Diagnostics. *Insight: the psychological dimensions of society*, 12, 191–227. <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2024-12-18>
2. Allport, G. (1961). *Pattern and Groth in Personality*. New York: Holt, Rinehart & Winston. https://ia601408.us.archive.org/30/items/in.ernet.dli.2015.199562/2015.199562.Pattern-And-Growth-In-Personality_text.pdf
3. Allport's Trait-Word List Digitized. Transcribed trait-word list from Allport and Odbert (1936) in easily usable digital form. <https://doi.org/10.17605/OSF.IO/K6RWJ>
4. Ashton, M. C., & Lee, K. (2007). Empirical, theoretical, and practical advantages of the HEXACO model of personality structure. *Personality and Social Psychology. Review*, 11(2), 150–166. <https://doi.org/10.1177/1088868306294907>
5. Ashton, M. C., Lee, K., & de Vries, R. E. (2014). The HEXACO Honesty-Humility, Agreeableness, and Emotionality Factors: A Review of Research and Theory. *Personality and Social Psychology Review*, 18(2), 139–152. <https://doi.org/10.1177/1088868314523838>
6. Barko, V. I., Kyriienko, L. A., & Barko V. V. (2018). Adaptatsiia opytuvalnyka Velykoi piatirky dlia vykorystannia psykhologhamy Natsionalnoi politsii Ukrainy [Adaptation of

the Big Five Questionnaire for Use by Psychologists of the National Police of Ukraine]. *Nauka i pravooohorona*, 3(41), 229–237.

7. Bujang, M. A., Omar, E. D., Foo, D. H. P., & Hon, Y. K. (2024). Sample size determination for conducting a pilot study to assess reliability of a questionnaire. *Restorative dentistry & endodontics*, 49(1): e3. <https://doi.org/10.5395/rde.2024.49.e3>

8. Cattell, R. B. (1983). *Structured personality learning theory*. New York: Praeger. [https://doi.org/10.1002/1520-6696\(198501\)21:1<76::AID-JHBS2300210110>3.0.CO;2-D](https://doi.org/10.1002/1520-6696(198501)21:1<76::AID-JHBS2300210110>3.0.CO;2-D)

9. Chirumbolo, A., & Leone, L. (2010). Personality and politics: The role of the HEXACO model of personality in predicting ideology and voting. *Personality and individual differences*, 49(1), 43–48. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2010.03.004>

10. De Young, C. G. (2010). Toward a theory of the Big Five. *Psychological Inquiry*, 21(1), 26–33. <https://doi.org/10.1080/10478401003648674>

11. Dunlop, P. D., Bharadwaj, A. A., & Parker, S. K. (2021). Two-year stability and change among the honesty-humility, agreeableness, and conscientiousness scales of the HEXACO100 in an Australian cohort, aged 24–29 years. *Personality and Individual Differences*, 172, 110601. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110601>

12. Gaughan, E. T., Miller, J. D., & Lynam, D. R. (2012). Examining the utility of general models of personality in the study of psychopathy: A comparison of the HEXACO-PI-R and NEO PI-R. *Journal of personality disorders*, 26(4), 513–523. <https://doi.org/10.1521/pedi.2012.26.4.513>

13. Gilbert, D., & Mikulyte, G. (2020). An efficient automated data analytics approach to large scale computational comparative linguistics. *ArXiv preprint arxiv:2001.11899*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2001.11899>

14. Kajonius, P. J., & Dåderman, A. M. (2014). Exploring the relationship between honesty-humility, the big five, and liberal values in Swedish students. *Europe's Journal of Psychology*, 10(1), 104–117. <https://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A735008&dsid=2371>

15. Karpenko, Z. S., & Klymush, A. R. (2023). Future psychologists' dispositional predictors of psychological well-being under martial law. *Insight: the psychological dimensions of society*, 9, 11–32. <https://doi.org/10.32999/KSU2663-970X/2023-9-29>

16. Lee, K., & Ashton, M. C. (2004). Psychometric properties of the HEXACO personality inventory. *Multivariate Behavioral Research*, 39(2), 329–358. https://doi.org/10.1207/s15327906mbr3902_8

17. Lee, K., & Ashton, M. C. (2016). Psychometric Properties of the HEXACO-100. *Assessment*, 25(5), 543–556. <https://doi.org/10.1177/1073191116659134>

18. Olefir, V., & Bosniuk, V. (2024). Ukrainian-language Adaptation of the Basic Psychological Need Satisfaction Scale. *Insight: the psychological dimensions of society*, 12, 18–43. <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2024-12-2>

19. Orlov, O. V., & Lobanov, I. Yu. (2016). Psykholohichna diahnostyka nevrotyzatsii osobystosti (ukrayinskyi pereklad ta aprobatyia opytuvalnykh nevrotichnykh osobystisnyh rys KON-2006) [Psychological diagnostics of personality neurotization (Ukrainian translation and testing of the neurotic personality traits questionnaire KON-2006)]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya «Psykhologichni nauky»*, 1(2), 102–113. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/704034/1/kon.pdf>

20. R Core Team (2024). R: A Language and environment for statistical computing. Version 4.4.3. <https://cran.r-project.org/doc/manuals/r-release/fullrefman.pdf>

21. Revelle, W. (2024). R Procedures for Psychological, Psychometric, and Personality Research. Version 2.4.12. <https://cran.r-project.org/web/packages/psych/psych.pdf>

22. Romero, E., Villar, P., & López-Romero, L. (2015). Assessing six factors in Spain: Validation of the HEXACO-100 in relation to the Five Factor Model and other conceptually relevant criteria. *Personality and individual differences*, 76, 75–81. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.11.056>
23. Roters, J., & Book, A. (2023). Using the HEXACO to explain the structure of borderline and psychopathic personality traits. *Personality and mental health*, 17(4), 352–362. <https://doi.org/10.1002/pmh.1584>
24. Thielmann, I. et al. (2021). On the comparability of basic personality models: meta-analytic correspondence, scope, and orthogonality of the big five and HEXACO dimensions. *European journal of personality*, 870–900. <https://doi.org/10.1177/08902070211026793>
25. Vasiutynskyi, V. O. (2016). Psykholohichna pravda pro indyvidualizm i kolektyvizm: monohrafiia [Psychological truth about individualism and collectivism: monograph]. Kyiv: Milenium. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/705479/1/VasutMonIng2016.pdf>
26. Veldbrecht, O. Psykhometriia v Ukraini. Analitychnyi ohlyad publikatsiy u fakhovykh zhurnalakh [Psychometrics in Ukraine. Analytical review of publications in professional journals]. Kyiv: UMPT. https://psychometric-society.org.ua/?page_id=33.
27. Zell, E., & Lesick, T. L. (2021). Big five personality traits and performance: a quantitative synthesis of 50+ meta-analyses. *Journal of personality*, 00, 1–15. <https://doi.org/10.1111/jopy.12683>
28. Zlyvkov, V., Lukomska, S., & Fedan O. (2016). Psykhodiagnostyka osobystosti u kryzovych zhyttievkykh sytuatsiyakh [Psychodiagnostics of personality in crisis life situations]. Kyiv: Pedahohichna dumka, 104–112.

Received: 18.09.2025

Accepted: 03.10.2025

Шестифакторний особистісний опитувальник HEXACO

Інструкція. Пропонована методика спрямована на визначення особливостей розвитку окремих особистісних якостей. Визначте ступінь своєї згоди чи незгоди з наведеними твердженнями, керуючись *шкалою*: 1 – категорично не погоджуюся; 2 – не погоджуюся; 3 – ставлюся нейтрально (не можу погодитися, але й не можу заперечити); 4 – погоджуюся; 1 – цілком погоджуюся.

Текст методики HEXACO

N	Україномовний варіант методики HEXACO	1	2	3	4	5	Англomовний оригінал методики HEXACO
1	Мені було б доволі нудно оглядати художню галерею						I would be quite bored by a visit to an art gallery
2	Я планую та організовую справи заздалегідь, щоб уникнути безладу в останній момент						I plan ahead and organize things, to avoid scrambling at the last minute
3	Я рідко тримаю зло, навіть на людей, які мене сильно образили						I rarely hold a grudge, even against people who have badly wronged me
4	Загалом, я задоволений (задоволена) собою						I feel reasonably satisfied with myself overall
5	Мені було б страшно, якби мені довелося подорожувати за поганих погодних умов						I would feel afraid if I had to travel in bad weather conditions
6	Я б не став (стала)						I wouldn't use flattery to get a

	використовувати лестощі, щоб отримати підвищення зарплатні або більш високу посаду, навіть якщо це, на мою думку, допомогло б						raise or promotion at work, even if I thought it would succeed
7	Мені цікаво вивчати історію та політику інших країн						I wouldn't use flattery to get a raise or promotion at work, even if I thought it would succeed
8	Я часто докладаю надзусиль, намагаючись досягти мети						I often push myself very hard when trying to achieve a goal
9	Люди інколи кажуть мені, що я занадто критично ставлюся до інших						I often push myself very hard when trying to achieve a goal
10	Я рідко висловлюю свої думки на групових зборах						I rarely express my opinions in group meetings
11	Іноді я не можу не хвилюватися через дрібниці						I sometimes can't help worrying about little things
12	Якби я знав (знала), що мене ніколи не спіймають, я б наважився (наважилася) вкрати мільйон доларів						If I knew that I could never get caught, I would be willing to steal a million dollars
13	Мені би сподобалось займатись чимось творчим, наприклад, писати роман, пісню чи картину						I would enjoy creating a work of art, such as a novel, a song, or a painting
14	Працюючи над чимось, я не звертаю особливої уваги на дрібні деталі						When working on something, I don't pay much attention to small details
15	Люди іноді кажуть мені, що я надто впертий (вперта)						People sometimes tell me that I'm too stubborn
16	Мені більше подобається робота, пов'язана з активною соціальною взаємодією, ніж та, яка передбачає роботу на самоті						I prefer jobs that involve active social interaction to those that involve working alone
17	Коли я страждаю від гіркого досвіду, мені потрібен хтось, хто допоможе мені почуватися краще						When I suffer from a painful experience, I need someone to make me feel comfortable
18	Мати багато грошей для мене не особливо важливо						Having a lot of money is not especially important to me
19	Я вважаю, що звертати увагу на радикальні ідеї значить гаяти час						I think that paying attention to radical ideas is a waste of time
20	Я ухвалюю рішення радше на основі відчуття моменту, ніж на основі ретельного обдумування						I make decisions based on the feeling of the moment rather than on careful thought
21	Люди вважають, що у мене запальний темперамент						People think of me as someone who has a quick temper
22	Зазвичай я бадьорий (бадьора) і оптимістичний (оптимістична)						On most days, I feel cheerful and optimistic

2 3	Мені хочеться плакати, коли я бачу, як плачуть інші люди					I feel like crying when I see other people cry
2 4	Я вважаю, що маю право на більшу повагу, ніж звичайна людина					I think that I am entitled to more respect than the average person is
2 5	Якби трапилася нагода, я б хотів (хотіла) побувати на концерті класичної музики					If I had the opportunity, I would like to attend a classical music concert
2 6	Під час роботи в мене іноді виникають труднощі через неорганізованість					When working, I sometimes have difficulties due to being disorganized
2 7	Моє ставлення до людей, які зі мною погано поводитися, – «пробач і забудь»					My attitude toward people who have treated me badly is “forgive and forget”
2 8	Я відчуваю, що я непопулярна особа					I feel that I am an unpopular person
2 9	Коли йдеться про фізичну небезпеку, я дуже боюся					When it comes to physical danger, I am very fearful
3 0	Якщо я хочу чогось від когось, я буду сміятися з навіть найгірших жартів цієї людини					If I want something from someone, I will laugh at that person's worst jokes
3 1	Я ніколи не любив (любила) переглядати енциклопедії					I've never really enjoyed looking through an encyclopedia
3 2	Я виконую лише мінімально необхідний обсяг роботи, і не більше					I do only the minimum amount of work needed to get by
3 3	Я схильний (схильна) проявляти поблажливість, оцінюючи інших людей					I tend to be lenient in judging other people
3 4	У ситуаціях взаємодії з іншими людьми зазвичай я роблю перший крок					In social situations, I'm usually the one who makes the first move
3 5	Я хвилююся значно менше, ніж більшість людей					I worry a lot less than most people do
3 6	Я б ніколи не взяв (взяла) хабар, навіть якщо він був би дуже великий					I would never accept a bribe, even if it were very large
3 7	Люди часто кажуть мені, що у мене багата уява					People have often told me that I have a good imagination
3 8	Я завжди намагаюся ретельно виконувати свою роботу, навіть за рахунок часу					I always try to be accurate in my work, even at the expense of time
3 9	Зазвичай я досить гнучкий (гнучка) у своїх судженнях, якщо люди зі мною не погоджуються					I am usually quite flexible in my opinions when people disagree with me
4 0	Перше, що я завжди роблю на новому місці, – це заводжу друзів					I am usually quite flexible in my opinions when people disagree with me

4 1	Я можу впоратися зі складними ситуаціями без жодної емоційної підтримки з боку інших людей					I can handle difficult situations without needing emotional support from anyone else
4 2	Я б отримав (отримала) масу задоволення від володіння дорогими предметами розкоші					I would get a lot of pleasure from owning expensive luxury goods
4 3	Мені подобаються люди з нетрадиційними поглядами					I like people who have unconventional views
4 4	Я роблю багато помилок, тому що не думаю, перш ніж почати діяти					I make a lot of mistakes because I don't think before I act
4 5	Більшість людей легше розізлити, ніж мене					Most people tend to get angry more quickly than I do
4 6	Більшість людей більш оптимістичні та активні, ніж я зазвичай					Most people are more upbeat and dynamic than I generally am
4 7	Я сильно переживаю, коли хтось із близьких людей відлучається надовго					I feel strong emotions when someone close to me is going away for a long time
4 8	Я хочу, щоб люди знали, що я важлива особа з високим статусом					I want people to know that I am an important person of high status
4 9	Я не вважаю себе художньо обдарованою чи творчою людиною					I don't think of myself as the artistic or creative type
5 0	Мене часто називають перфекціоністом (перфекціоністкою)					People often call me a perfectionist
5 1	Навіть коли люди роблять багато помилок, я рідко кажу щось негативне					Even when people make a lot of mistakes, I rarely say anything negative
5 2	Я іноді відчуваю свою нікчемність					I sometimes feel that I am a worthless person
5 3	Навіть у надзвичайній ситуації я б не піддався (піддалася) паніці					Even in an emergency I wouldn't feel like panicking
5 4	Я б не став (стала) прикидатися, що мені хтось подобається, лише щоб змусити цю людину зробити мені послугу					I wouldn't pretend to like someone just to get that person to do favors for me
5 5	Мені нудно дискутувати на філософські теми					I find it boring to discuss philosophy
5 6	Я радше робитиму те, що спадає на гадку, а не дотримуватимуся плану					I prefer to do whatever comes to mind, rather than stick to a plan
5 7	Коли люди кажуть мені, що я помиляюся, моя перша реакція – сперечатися з ними					When people tell me that I'm wrong, my first reaction is to argue with them
5 8	Часто саме я виступаю від імені групи людей, в якій перебуваю					When I'm in a group of people, I'm often the one who

							speaks on behalf of the group
5 9	Я залишаюся незворушним (незворушною) навіть у ситуаціях, коли більшість людей стають дуже сентиментальними						I remain unemotional even in situations where most people get very sentimental
6 0	Я б спокусився (спокусилася) скористатися фальшивими грошиками, якби був (була) впевнений (впевнена), що це мені зійде з рук						I'd be tempted to use counterfeit money, if I were sure I could get away with it

Ключі:

Чесність-смиренність: 6, 30R, 54, 12R, 36, 60R, 18, 42R, 24R, 48R;

Емоційність: 5, 29, 53R, 11, 35R, 17, 41R, 23, 47, 59R;

Екстраверсія: 4, 28R, 52R, 10R, 34, 58, 16, 40, 22, 46R;

Доброзичливість: 3, 27, 9R, 33, 51, 15R, 39, 57R, 21R, 45;

Сумлінність: 2, 26R, 8, 32R, 14R, 38, 50, 20R, 44R, 56R;

Відкритість новому: 1R, 25, 7, 31R, 13, 37, 49R, 19R, 43, 55R